

סכסוך בין יורשי בעל ליורשי אשה על נכסי הבעל שהאשה השביחה בחיי הבעל

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ובירורי יוחסין

נימוקי דין תורה זה מתוך הנפסק באחד מסניפי בית הדין בבני ברק ובקרית ספר (מודיעין עילית) בשבתו כבוררות וכבית הוראה לממונות במעמד שני צדדים, ע"י דיין יחיד או מותב תלתא

(תיק זה פורסם כבר בחוברות המודפסות של בית הדין)

תיק מס' 2652.

דין ודברים שנטען ע"ד אלמנה שבחיי בעלה ובשנים שהיה דמנטי השביחה את הנכסים, ומכרה ביוקר וקנתה בזול נדל"ן בכמה שלבים, האם שייך כל הריחוק לה, כדין איני ניזונית ואיני עושה, והרווחים הרי הם מע"י שלה. ובאם לא כך הדין, איך בכלל בעלה קנה את הנכסים שרכשה כשהיה שוטה, הרי אין קנין ואין שליחות לשוטה, והיא עסקה וקנתה ממילא רק ערך הקרן שהיה שלו קודם נשאר לו בתוך כל מה שקנתה אח"כ, ועיקר הנכסים הם שלה. (והנפ"מ הוא האם כשנפטרה לב"ע הכל זה ירושת האם – מלבד הקרן שהיה של הבעל בנכס המקורי -, או שחצי מהכל זה ירושת האב. לענין כפל חלק בכורה, ולענין אם האמא כתבה צוואה על חלקה בהקנאות לקרובים שאינם יורשים דאורייתא, מתוך איזה שיעור חלק משערים את ההקנאות הללו).

אחרי בירור כל הטענות ואין סתירות בין הצדדים הוכרע למעשה: שודאי הכל שייך גם לבעל, ואין מושג מע"י כי אם ל"משכורות" כפשוטו, אם האשה מתפרנסת כשכירה או כעצמאית. אבל מכירת קרן ורכישת דבר אחר שנחשב קרן דהיינו נדל"ן או סחורה, אפילו נעשה עי"ז שבח של עלית מחיר או השבחה של בניה, הקרן כולה שייכת לבעל. ככל שותף שמשקיע כוחו וזמנו בשותפות ומתחלק בין הצדדים כשיעור שותפותם או שוה בשוה, ולא לפי מידת ההשקעה של הפעולות.

ובלא"ה אין דנין דין איני ניזונית ואיני עושה אלא רק בבאה לפני בי"ד ומתנה כן. ולא ע"י שהיא הפעילה בבית והבעל לא מפרנס כי הוא חולה, נעשה מעצמו דין איני ניזונית.

והנה כמו שאפוטרופוס של קטן שאין לו דעת, יש לו יד לקנות ולמכור לתועלת הנכסים של הקטן. ולא אומרים שהקטן אין לו יד ואין לו שליחות, כי האפוטרופוס הוא הראש עם הדעה על גבי הקטן לפעול הקנינים, הכי נמי בבעל שוטה והאשה היתה בגדר ההלכתי "נושאת ונותנת בתוך הבית" שכל מה שעושה עשוי עבורו ושייך לו, היא ממש בגדר אפוטרופוס כי יש לה דעת וראש, והיא הפועלת בשביל הבעל, ואי"צ להגיע לדין משלח ושליח.

ע"כ רק מה שהיה שלה מלכתחילה יכול להיות נידון כצוואתה, וכל חלקו של הבעל כולל כל מה שהרוויח מהפרשי השערים ומכירות הנדל"ן וכו', הכל כדין ירושתו.

אלא שטוענים השואלים שהצוואה של האשה על חלקה היתה בקנין מחיים. וא"כ יש לעיין בה לראות בדיוק הנוסח. דלא דמי קנין "מהיום אם מתי" ואם לא אחזור בי, לקנין "שעה אחת קודם מיתתי", לגבי מה שהשביח חלקה היחסי בממון מאז רגע הצוואה ועד היום, אילו מהשבח קנתה עוד ועוד נכסים שיש להם דין קרן, הרי מחלקה שלה לא נעשה הקרן לבעל אלא רק פירות.

וכל זה רק אם היה הפרש באחוזי הבעלות בנדל"ן הראשון בין הבעל לאשה. דאל"ה בלא"ה גם חלקו שלו צמח והשביח מאז באופן שווה. ודוק.